

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Francisci Toleti S. R. E. Cardinalis Summa Casuum
Conscientiæ, Sive De Instructione Sacerdotum Lib. VII**

**Toledo, Francisco de
Coloniæ Agrippinæ**

22. De obligatione iuramenti.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40916

nam, ut diximus de assertorio. Hæc dicta sint de promissorio.

De comminatorio eadem prorsus dicenda sunt: nam quantum ad hoc, non distinguitur à promissorio, & assertorio. Sed quæ de his diximus, etiam dicenda sunt de execratorio: nam hoc aliquando incidit cum assertorio, cum tali iuramento vimur, ad confirmandam aliquam veritatem presentem, aut præteritam: aliquando etiam coincidit cum promissorio, cum iuramus futura. Quæ igitur de duobus prioribus dicta sunt, de alijs duobus intelligi debent.

De obligatione iuramenti.

CAPUT XXII.

Obligatio iuramenti in his iuramentis est consideranda quæ supra aliquod futurum sunt: ibi enim manet homo obligatus, post iuramentum, adimplere quod iuravit: modo igitur de assertorio nihil dicendum est, sed de alijs tribus. Est igitur tanta obligatio horum, ut, qui iuravit quocumque modo aliquid, quod iurare fuit licitum, & cum intentione obligandi iuravit, teneatur adimplere sub mortali peccato, quamvis sit res levis, & parvi momenti. Ponam duo exempla, per quæ alia intelligentur.

Primum est, si quis fuit à latronibus in via comprehensus, qui noluerunt dimittere ipsum, quin prius iuraret, se postea daturum centum aureos, tunc hic iuravit se daturum, si, cum iuravit, intendit verè dare, tenetur sub mortali dare postea. Ita tenet Sor. lib. 8. de iust. q. 2. art. 3. Verum est, quo iste potuit æquivoce iurare, ratione coactionis, dicendo, iuro me daturum contra se dicere, si mihi libuerit, & tunc non tenetur, quia absolute non iuravit daturum.

Alterum est, si quis in carcere detentus à custode, vel iudice mittitur, cum iuramento redeundi, iste talis tenetur postea dare, etiam cum periculo mortis: si tamen carcer erat iniustus illi, quia non secundum iustitiam illic detinebatur, potest æquiuocatione visi, si tamen intendit se obligare, & redire tenetur. Ita tenet Sylv. verb. iuram. 4. §. 26. & est communis doctrina. Vide Couar. lib. 1. variar. resol. c. 2. qui tenet eum multis, non teneri observare iuramentum, etiã cum intentione

tionem

tione redeundi factum. Obligatur deniq; homo ad veritatem iuramenti implendam, sub mortali. Sunt tamen aliqui casus, in quibus iuramentum non tenetur adimpleri, sed obsequi peccato non impletur.

Primus est, ratione materiae. Cum enim quod iuratum est mortale, peccavit quidem mortaliter, sed non debet adimplere, alias mortaliter peccabit implendo. Similiter si fuit veniale, non debet adimplere: vt, qui iuravit, se non muruaturum alicui aliquid, vel nunquam fidei iussurum, vel alia similia, peccatum fuit veniale iurare, non tamen debet implere, nec vilo modo peccat non implendo. Idem est iudicium de te indifferenti, nec bona, nec mala; veniale enim est iurare, nec homo implere tenetur.

Secundus casus est, ratione euentus, in quo multa continentur.

Primum, quando iuravit quis aliquid, sed postea, cum implendum est, euenit aliquid, quod impossibile facit illud, nec non implere, nō est peccatum: vt, qui iuravit, se tali die veniaturum, & accidit tali die, male habere, vt abstinere non possit absque malo. Rursus, qui iuravit se conuenturum aliquem tali die, & post ipse comprehensus detinetur in carcere, vel illius longè discessit, non tenetur implere promissum. Hic tamen obseruandum est, quod si, cum iuravit, probabiliter cognouit, se postea non valiturum implere, peccavit iurando, quia tunc defuit intentio, aut fuit dubius in implendo, & tunc mortale. Non enim dubium pro certo iuramento firmandum est. Loquitur autem de certitudine morali, non semper Dei voluntatem supponit; alias nullus potest fructu iurare.

Secundò, si iuravit aliquid bona quidem intentione, & bonum, tamen postea accidit aliquid, quod impletionem facit malam, & peccatum, tunc non est promissum implendum: verbi gratia, iurasti te daturum enses alicui, tamen postea, cum dandus erat, factus est ille mente captus, tunc non est dandus. Rursus, iurasti te facturum quod alter vellet, aut peteret, tunc ille perit à te aliquid peccatum, non teneris implere; sic Herodes nō tenebatur implere promissum, cum illa petijt caput Ioannis.

Tertiò, si postea euenit aliquid, quod est inductiuum alicuius notabilis mali temporalis: vt, si quis iuravit ire Laureum tali die, si postea accidat, in via esse inimicorum exercitum,

qui omnes transeuntes occidit, aut capit, nō tenetur cum isto periculo implere quod iuravit.

Quarto, si postea euenit aliquid, quod est in præiudiciū maioris boni: vt, si iurauit quis, se conuenturum aliquē tali tēpore, & accidit tunc infirmum indigere illius præsentia, non tenetur. Similiter, si accidat aliud maius bonum, ad quod homo tenetur, seu quod tunc omittere malum esset.

Quinto, si aufertur ratio iuramenti: vt, si seruus iurauit se se obediturum Domino, & clericus Episcopo, si postea desinit esse Dominus, vel ab Episcopatu deponitur, non obligat iuramentū. In his omnibus iuramenti obligatio cessat ratione euentus.

Tertius casus est, ratione modi iurandi: nam ex interpretatione ipsius iuramenti, homo aliquando simpliciter non obligatur ad seruandum promissum: vt, si duo honoris gratia contendunt de primo ingressu, neuter vult primus esse, sed alteri cedere, si dicat vnus, per Deum non ingrediar, tamen postea ab altero victus ingrediar, non est periurus, quia iuramentum sic intelligitur, quantum est ex me, non ingrediar primus.

Quartus casus est, ratione relaxationis ab eo, cui promittitur. Si enim iurauit, me tibi daturum pecunias, si postea dimittis, non teneor dare. In his omnibus non obligat iuramentum promissorium.

Circa comminatorium autem idem ferè dicēdum est. Cum enim sit cōminatorium, quoties malum aliquod pœnæ promittitur, quoties ipsum inferre malum est, cessat obligatio. Sunt etiam aliqui casus, in quibus, licet à principio boni fuerit, tamen postea non obligat.

Primus est, quando interuenit aliquid, quod facit melius non implere promissum, quam implere, sicut fuit in iuramento Dauid, quo mortem Nabal iuravit, tamen, precibus Abigail interuenientibus, melius fuit illi acquiescere, quam implere iuramentum.

Secundus est, quando mutatur status rei: vt, qui iurat se caegarum seruum, vel filium, si postea supplex veniam petat, corrigi paratus, non tenetur implere, quia iuramentum obligabat, seruato statu eodē, in quo seruus, seu filius non erat creatus, nec animum mutauerat.

Tertius est, cum malum illatum inutile speratur, aut maiori perniciōni impedimentum. Si enim constet, aut creditur post,

talem

talem pœnam fore inutilem seruo, aut filio, aut exiliis illatione pax domus perturbatur, eò quòd infurgat rixa cum vxore, vel familia, non debet iuramentum implere: peccatur tamen, qui ista præuidens iurauit: nam tunc est iurare in malum culpæ. De execratorio idem dicendum est quod de illis: que hinc patet, quando, & quomodo liceat iuramentum in quouis genere.

De iuramenti dispensatione.

CAPVT XXIII.

Quemadmodum circa votum considerantur quatuor, annullatio, dispensatio, commutatio, & absolutio, sic etiam circa iuramentum. Annullatio, seu relaxatio, est ipsum iuramentum pro nullo declarare.

Pertinet autem ad superiores, in eo, quo superiores sunt, vt ad patrem respectu filiorum, ad Dominum respectu serorum, ad maritum respectu vxoris, sicut de voto: ad Pontificem respectu cleri, vt habet S Thom. 2. 2. q. 89. art. 9. est enim Dominus rerum Ecclesiasticarum. Vnde, qui iurauit se collaturum alicui beneficium Ecclesiasticum, vel aliquid aliud Ecclesiasticum, se habet ad Papam, vt seruus ad Dominum, potestque Papa relaxare absque vlla causa pro sua voluntate, huiusmodi iuramenta: dispensare verò, & commutare, ad Episcopum, & Papam pertinet, cum tamen est causa talis dispensationis: potestque Episcopus dispensare, & commutare in illis tantum iuramentis, quæ, si voto essent, posset dispensare, vt Carota 4. 2. quæst. 89. art. 9. Vnde, illa quinque iuramenta Papæ seruantur, quæ, si vota essent, ipse solus posset: vt, iuramentum castitatis, religionis, peregrinationis Compostellæ, sancti Petri Romæ. Quando autem est iuramentum in alicuius tertij utilitatem, non potest, absque voluntate tertij, etiam à Papa dispensari, sicut nec Papa potest auferre rem alterius: vnde, qui alteri promittit sub iuramento pecunias tenere, nisi ille, cui promissæ sunt, relaxet. Duo casus sunt, in quibus posset tale iuramentum dispensari, aut commutari, aut relaxari.

Vnus est, in pœnam illius, cui factum est iuramentum: vt enim potest pecunia mulctare, ita potest iuramentum